Ráitis (T2) do Chlár Scoile na Sraithe Sóisearaí (CSSS):

Nótaí an mhúinteora

Tugann *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí (T2*) cur síos mionsonraithe ar fhoghlaim na Gaeilge sa tsraith shóisearach i dtaca le gach scoláire i scoileanna a fheidhmíonn trí mheán an Bhéarla. Tá an tsonraíocht ar fáil ar shuíomh CNCM: www.curriculumonline.ie.

Ráitis iad na ráitis CSSS (JCSP) atá mar ábhar tacaíochta agus mar scafall don teagasc agus don fhoghlaim do scoláirí atá ag tabhairt faoi Chlár Scoile na Sraithe Sóisearaí. Ní chuimsíonnn na ráitis ach cuid den fhoghlaim atá i gceist le sonraíocht na Gaeilge ach is féidir le múinteoirí úsáid a bhaint astu chun tacú le foghlaim an scoláire i réimsí den fhoghlaim atá i gceist sa tsonraíocht.

Ní chuireann uimhreacha Ráitis CSSS ord tábhachta in iúl. Tá saoirse ann tabhairt faoi pé ráitis is oiriúnaí do chomhthéacs an rang-ghrúpa agus don fhoghlaim a bheidh mar thoradh ar aonaid foghlama a eascraíonn as torthaí foghlama *Shonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí (T2).* Is ráitis iad torthaí foghlama (TFanna) na sonraíochta a chuireann síos ar an eolas, an tuiscint, na scileanna agus na luachanna ba chóir don scoláire a bheith ábalta a thaispeáint i ndiaidh dó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge sa tsraith shóisearach. Is scafall iad Ráitis CSSS a thacaíonn leis an scoláire cuid den fhoghlaim atá i gceist sna TFanna a bhaint amach.

Cur chuige comhtháite

Cur chuige comhtháite atá i gceist sa tsonraíocht: ní mór cuimhneamh gur chóir na scileanna teanga ar fad a chur chun cinn i ngach rang agus i ngach aonad foghlama. Beidh an fhorbairt atá ar bun ag scoláire i scil teanga amháin ag tarraingt ar agus ag cur leis na scileanna teanga eile. Tapaítear an deis chun na scileanna teanga ar fad a chothú le chéile.

Meabhraítear do mhúinteoirí go bhfuil póstaeir chun tacú le scoláirí scil an mhachnaimh a fhorbairt ar fáil le híoslódáil ó rannán na Gaeilge ar an suíomh www.jct.ie ag an nasc seo a leanas:

https://www.jct.ie/leagangaeilge/gaeilge/t2_cpd_workshop_three_ga

Nótaí breise don mhúinteoir

Tugtar roinnt sonraí breise thíos a d'fhéadfadh a bheith cuiditheach agus tú i mbun pleanála ar úsáid na ráiteas. Luaitear uimhir na sprice a bhfuiltear ag tagairt di i ngach cás.

Ráiteas 1:

(3) **Acmhainní foghlama teanga**: Mar shampla: www.focloir.ie, www.teanglann.ie, www.abair.tcd.ie, Fís agus Foghlaim ar www.gaelchultur.com

(5) Na meáin dhigiteacha: Mar shampla, aipeanna agus feidhmchláir ar nós Adobe Spark, Powtoon, Tellagami, Mentimeter, Kahoot, Piktochart, Coggle, Puppetpals, Edmodo, Prezi agus cinn eile nach iad, chun cabhrú leis an scoláire ábhar ó bhéal nó i scríbhinn a thaifead agus/nó a roinnt le comhscoláirí.

(10) **Ainmneacha agus sloinnte**: Is iomaí acmhainn clóite agus ar líne atá ar fáil chun tacú le foghlaim an scoláire dá leithéid de thionscnamh. Mar shampla, (ar líne) www.sloinne.ie nó (i gcló) *The Surnames of Ireland* le Edward MacLysaght.

(11) **Logainmneacha:** Féach na hacmhainní teagaisc agus foghlama atá ar fáil ar www.logainm.ie (sna rannáin 'Acmhainní agus 'Oideachas') agus acmhainní ar líne agus clóite eile.

Ráiteas 2:

Cumas cumarsáide: Ní chiallaíonn teideal an ráitis seo gur scileanna ó Shnáithe 1 (*Cumas cumarsáide*) amháin atá i gceist. Bíonn an dá shnáithe eile (*Feasacht teanga agus chultúrtha* agus *Féinfheasacht an fhoghlaimeora*) i gconaí ag cur le agus ag cothú na scileanna cumarsáide.

(5) Téacsanna de chineálacha difriúla: Téacsanna ó bhéal agus téacsanna scríofa san áireamh. **Samplaí de théacsanna ó bhéal:** teachtaireacht ghutha, cur i láthair, comhrá, agallamh, físeán beag le fuaim (osghuthú nó dialóg) agus cineálacha téacsanna eile nach iad. **Samplaí de théacsanna scríofa:** téacsteachtaireacht, giolc, blag, gearrscéal, dialann, dán nó amhrán dá chuid féin agus cineálacha téacsanna eile nach iad. **Samplaí de théacsanna ilmhódacha**: scannán, suíomh gréasáin, nuachtán ar líne, sleamhnáin le hosghuthú, pictiúr le lipéid agus cineálacha téacsanna eile nach iad.

(11) Litriú agus poncaíocht: D'fhéadfaí an trí bhosca a chomhlánadh de réir a chéile, ag brath ar leibhéal cumais an scoláire, a fhad is atá fianaise ann ar dhul chun cinn suntasach an scoláire.

Ráiteas 3:

An Litríocht: Is nasc leis an bpobal teanga í an litríocht agus is tobar an chultúir Ghaelaigh í. Tá staidéar ar an litríocht mar chuid lárnach de staidéar ar Ghaeilge na sraithe sóisearaí. Tugann an litríocht deis don scoláire cumarsáid a dhéanamh leis an múinteoir agus lena chomhscoláirí. Is uirlis í an litríocht trína bhforbraíonn an scoláire a scileanna teanga ar fad trí eiseamláirí den dea-chaint agus den ghnáthchaint a aithint agus a úsáid ina chuid cumarsáide féin.

(1) Amhrán (dán) a roghnú: Is cuid thábhachtach d'eispéireas foghlama an scoláire i nGaeilge na sraithe sóisearaí í rogha a dhéanamh. Tugann rogha a dhéanamh deis don scoláire a réimse spéise a chur in iúl, plé lena chomhscoláirí agus úinéireacht a ghlacadh ar an bhfoghlaim. Forbraíonn an scoláire scil an roghnaithe chomh maith lena scileanna teanga chun a rogha a chur in iúl:
'Tá tábhacht mhór ag baint le roghnú na dtéacsanna litríochta; is gá téacsanna a ndéanfadh an scoláire comhionannú leo agus ina bhféadfadh sé a bheith rannpháirteach go mothúchánach agus go pearsanta a roghnú. Tá ról an scoláire féin i roghnú na dtéacsanna fíorthábhachtach. Tacóidh an múinteoir leis an scoláire iniúchadh a dhéanamh ar na féidearthachtaí chun an rogha is oiriúnaí a dhéanamh.' *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí (T2*), lch 17.

(7) Meán digiteach: Féach an nóta faoi na meáin dhigiteacha a ghabhann le Ráiteas 1.

(10) **Acmhainn ar líne**: Roinnt samplaí d'acmhainní ar líne a chabhróidh leis an scoláire cur lena thuiscint ar na canúintí ná www.focloir.ie agus www.teanglann.ie. Sna ríomhfhoclóirí seo, is féidir leis an scoláire cliceáil ar chnaipe chun éisteacht le focal á rá ina rogha chanúna agus an fhoghraíocht a chur i gcomparáid le canúint eile más mian leis.

Tá www.abair.tcd.ie úsáideach chun deis a thabhairt don scoláire na scileanna teanga a chomhtháthú (mar shampla, líne as amhrán/dán a léamh, an líne a thras-scríobh isteach sa bhosca bán, éisteacht le guth sintéiseach á rá agus aithris a dhéanamh air.)

(11) Struchtúir agus patrúin na teanga: comhréir, nathanna leis an gcopail, nathanna a bhfuil réamhfhocail ag gabháil leo, aimsirí na mbriathra, iolra na n-ainmfhocal agus struchtúir agus patrúin eile nach iad.

Ráiteas 4:

Aistear Foghlama sa Ghaeilge agus **spriocanna (viii), (ix) agus (x):** Meabhraítear do mhúinteoirí na deiseanna atá ann naisc a léiriú idir fhoghlaim na Gaeilge agus fhoghlaim theangacha eile, go háirithe ag tagairt do theangacha dúchais na scoláirí eile sa rang-ghrúpa (agus do na teangacha eile atá á bhfoghlaim ag an rang-ghrúpa ar scoil).

An Roinn Oideachais agus Scileanna
Department of Education and Skills

Tá an SFGM á maoiniú ag Rannóg Oideachais Múinteoirí na Roinne Oideachais agus Scileanna
agus á bainistiú ag Ionad Oideachais Bhaile Átha Cliath Thiar

(4) **Treoir:** Mar shampla, treoracha do ghníomhaíochtaí foghlama, d’obair bheirte nó obair ghrúpa, treoracha chun obair an ranga a stiúradh agus spreagthaigh don mhachnamh agus don fhoghlaim. Meabhraítear do mhúinteoirí go bhfuil póstaeir le samplaí de spreagthaigh agus de theanga an mhachnaimh ar fáil le híoslódáil ó rannán Gaeilge shuíomh jct.ie ag an nasc seo a leanas: https://www.jct.ie/leagangaeilge/gaeilge/t2_cpd_workshop_three_ga

(10) Spreagadh: Mar shampla, spraoi, cumarsáid, taisteal, nasc leis an bpobal teanga, léargas ar an gcultúr agus oidhreacht, saibhriú stór focal, sásamh a bhaint as an ngramadach a thuiscint, buntáistí an dátheangachais agus araile.

(11) Bunchoincheapa na gramadaí: Mar shampla: ainmfhocal, uatha, iolra, firinscneach, baininscneach, aidiacht, séimhiú, urú, uimhreacha, guta leathan / guta caol, consan leathan / consan caol, an chopail ‘is’, briathar rialta, briathar neamhrialta, an aimsir láithreach, an aimsir chaite, an aimsir fháistineach, an modh ordaitheach, réamhfhocal srl.

Is fiú cíoradh a dhéanamh ar na ráitis sa Bhéarla agus sna Nuatheangacha Iasachta chun naisc a chothú idir fhoghlaim an scoláire sa Ghaeilge agus i dteangacha eile maidir le coincheapa agus téarmaí gramadaí de.

T2: An Ghaeilge agus cultúr na Gaeilge thart timpeall orm

Gaeilge

Códuimhir Ráitis: IRJC1

Dalta: Name Surname **Rang:** Class

Is féidir liom:

Tosaithe agam | Dul chun cinn déanta | Táim in ann

1. **Tugaim** sonraí pearsanta bunúsacha agus **lorgaím** sonraí pearsanta duine eile.
2. **Aithním** agus **tuigim** an Ghaeilge mórthimpeall orm, mar shampla, treoracha agus comharthaí ar scoil, sa sráidbhaile, ar líne agus sna meáin.
3. **Úsáidim** foclóirí agus acmhainní foghlama teanga eile le cuidiú liom an Ghaeilge a thuiscint agus a úsáid.
4. **Úsáidim** an Ghaeilge lasmuigh den rang Gaeilge
5. **Úsáidim** na meáin dhigiteacha chun cumarsáid a dhéanamh sa Ghaeilge.
6. **Déanaim** staidéar / taighde chun cultúr luachmhar agus oidhreacht shaibhir na Gaeilge a fhiosrú.
7. **Déanaim** cumarsáid bunaithe ar ghné den chultúr Gaelach.
8. **Glacaim páirt in** imeachtaí / ócáidí Gaeilge chun idirghníomhú le húsáideoirí Gaeilge eile
9. **Úsáidim** na meáin chumarsáide Ghaelacha chun Gaeilge a fhoghlaim.
10. **Déanaim** taighde ar ainmneacha agus sloinnte Gaelacha agus ar ainmneacha agus sloinnte i dteanga / i gcultúr eile.
11. **Déanaim** taighde ar logainmneacha mo cheantair féin agus logainmneacha ceantar eile.

Féinmhachnamh...

Rud amháin a rinne mé go maith ná... Text here

Text here

Rud amháin ar bhain mé taitneamh as ná... Text here

Text here

Mar thoradh ar an staidéar seo bhraith mé (sásta / bródúil / spreagtha srl)... Text here

Text here mar Text here

Rud amháin atá le feabhsú agam ná... Text here

Text here